

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΙΧΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ κατά ΕΛΛΑΔΟΣ

(Προσφυγή αρ. 13991/20)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

8 Οκτωβρίου 2024

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 44 παραγ.2 της Σύμβασης. Ενδέχεται να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

Στην υπόθεση Μίχα και λοιποί κατά Ελλάδας,
Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Τρίτο Τμήμα),
συνεδριάζοντας σε Τμήμα αποτελούμενο από τους:
Pere Pastor Vilanova, *Πρόεδρο*,
Jolien Schukking,
Γεώργιο Α. Σεργίδη,
Darian Pavli,
Peeter Roosma,
Ιωάννη Κτιστάκη,
Diana Kovatcheva, *δικαστές*,
και Milan Blaško, *Γραμματέα Τμήματος*,
Λαμβανομένων υπόψη:
της προσφυγής (αριθ.13991/20) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, την
οποία τρεις υπήκοοι της τελευταίας, οι Κες Ελένη Μίχα, Αθηνά Μίχα και
Μαρία Λιάπη («οι προσφεύγουσες»), κατέθεσαν ενώπιον του
Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία
των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η
Σύμβαση») στις 3 Μαρτίου 2020,
της απόφασης γνωστοποίησης της προσφυγής στην Ελληνική Κυβέρνηση
(«η Κυβέρνηση»),
των παρατηρήσεων των διαδίκων,
Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 3 Σεπτεμβρίου 2024,
Εκδίδει την παρακάτω απόφαση, η οποία ελήφθη κατά την ως άνω
ημερομηνία:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η προσφυγή αφορά τη δέσμευση των οικοπέδων των προσφευγουσών
από τις 24 Μαρτίου 2003 λόγω σχεδίου τροποποίησης του πολεοδομικού
σχεδίου, το οποίο προβλέπει τη μετατροπή των οικοπέδων αυτών σε χώρο
πρασίνου και της άρνησης του Δημοσίου να συμμορφωθεί προς τις
σχετικές αποφάσεις των Διοικητικών Δικαστηρίων.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

2. Οι προσφεύγουσες γεννήθηκαν το 1965, το 1970 και το 1936, αντίστοιχα, και κατοικούν στην Αθήνα. Στην πρώτη προσφεύγουσα, τηνΚα Ελένη Μίχα, Δικηγόρο στο επάγγελμα, δόθηκε άδεια, δυνάμει του άρθρου 36 παραγ.5 α) του Κανονισμού του Δικαστηρίου, να υπερασπιστεί η ίδια τα συμφέροντά της. Εκπροσωπεί επίσης τις άλλες δύο προσφεύγουσες, την Αθηνά Μίχα και τη Μαρία Λιάπη. Η Κυβέρνηση εκπροσωπήθηκε από τους αντιπροσώπους του απεσταλμένου της, τις Κυρίες Α. Δημητρακοπούλου και Ο. Πατσοπούλου, Παρέδρους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Ι. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ

3. Οι προσφεύγουσες είναι ιδιοκτήτριες δύο οικοπέδων έκτασης 250 τ.μ. έκαστο, τα οποία βρίσκονται στο οικοδομικό τετράγωνο αριθ. 188 στην περιοχή «Κοντόπευκο» του Δήμου Αγίας Παρασκευής. Οι Κυρίες Ελένη Μίχα και Αθηνά Μίχα είναι συγκύριες του ενός εκ των δυο οικοπέδων και η Μαρία Λιάπη είναι κυρία του άλλου.

4. Το 1998, το Δημοτικό Συμβούλιο της Αγίας Παρασκευής πρότεινε τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου για το οικοδομικό τετράγωνο αριθ. 188 στην περιοχή «Κοντόπευκο».Προβλεπόταν ο χαρακτηρισμός των οικοπέδων των προσφευγουσών ως χώρου πρασίνου και πεζόδρομου.

5. Το 1999, το Δημοτικό Συμβούλιο απέρριψε τις ενστάσεις των προσφευγουσών, οι οποίες διαμαρτυρήθηκαν ότι η προαναφερθείσα τροποποίηση θα οδηγούσε σε υπερβολικό αποκλεισμό των ιδιοκτησιών τους. Ταυτόχρονα, το Δημοτικό Συμβούλιο πρότεινε μια νέα τροποποίηση του πολεοδομικού σχεδίου: επρόκειτο, αφενός, να επαναχαρακτηριστεί η οδός Τριφυλλίας που μέχρι τότε ήταν δημοτική οδός, ως οδού υπαγόμενης στο πολεοδομικό σχέδιο και, αφετέρου, να κατατμηστεί το οικοδομικό τετράγωνο αριθ. 188, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα νέο οικοδομικό τετράγωνο αριθ. 188Α που θα αντιστοιχούσε στην περιοχή μεταξύ των οδών Τριφυλλίας, Πλαπούτα, Απόδημων Ελλήνων και

Καλαμάτας, ενώ τα οικόπεδα των προσφευγουσών θα συνέχιζαν να ανήκουν στο οικοδομικό τετράγωνο αριθ. 188.

6. Στις 19 Ιουνίου 2001, το Συμβούλιο Χωροταξίας και Περιβάλλοντος (εφεξής «το ΣΧΟΠ») Αττικής εξέδωσε αρνητική γνωμοδότηση για το σχέδιο τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου, στο βαθμό που το εν λόγω σχέδιο αφορούσε το οικοδομικό τετράγωνο αριθ. 188, και θετική γνωμοδότηση για τον επαναχαρακτηρισμό της οδού Τριφυλλίας ως οδού υπαγόμενης στο ρυμοτομικό σχέδιο. Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας Αττικής, προσυπογράφοντας τη γνωμοδότηση του ΣΧΟΠ, απέρριψε τον χαρακτηρισμό του οικοδομικού τετραγώνου 188 ως χώρου πρασίνου και πεζόδρομου.

7. Στις 13 Σεπτεμβρίου 2001, ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, μετά από ένσταση του Δήμου Αγίας Παρασκευής, ακύρωσε την απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας Αττικής. Ο Υπουργός έστειλε πίσω την υπόθεση στον Δήμο Αγίας Παρασκευής για επανεξέταση.

8. Με την υπ' αριθμ. 221/2001 απόφασή του, το Δημοτικό Συμβούλιο Αγίας Παρασκευής επανέλαβε την πρότασή του για μετατροπή του οικοδομικού τετραγώνου 188 σε χώρο πρασίνου και πεζόδρομο.

9. Στη συνέχεια, ο Δ.Μ., ο οποίος ήταν επίσης ιδιοκτήτης οικοπέδου στο τετράγωνο αριθ. 188 και είχε ξεκινήσει εκεί οικοδομικές εργασίες, υπέβαλε ένσταση κατά του σχεδίου δημιουργίας χώρου πρασίνου στην εν λόγω περιοχή. Τον Μάιο του 2002, το Δημοτικό Συμβούλιο της Αγίας Παρασκευής, ύστερα από νέα γνωμοδότηση του ΣΧΟΠ, αποφάσισε να τροποποιήσει μερικώς το αρχικό σχέδιο αναθεώρησης του πολεοδομικού σχεδίου κατά τρόπο ώστε η ιδιοκτησία του Δ.Μ. να μην επηρεαστεί από την αναθεώρηση αυτή.

10. Στις 24 Μαρτίου 2003 ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας Αττικής ενέκρινε την τροποποίηση του πολεοδομικού σχεδίου, το οποίο χαρακτήριζε το οικοδομικό τετράγωνο αριθ. 188 ως χώρο πρασίνου και πεζόδρομο.

11. Στις 17 Μαρτίου 2005 ο Δήμος Αγίας Παρασκευής υιοθέτησε το νέο πολεοδομικό σχέδιο. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, σε αντίθεση με την προαναφερόμενη απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας Αττικής, το νέο σχέδιο δεν έλαβε υπόψη του το γεγονός ότι, μετά την κατάτμηση της εν λόγω περιοχής, τα οικόπεδά τους ανήκαν στο οικοδομικό τετράγωνο αριθ. 188 και όχι στο οικοδομικό τετράγωνο αριθ. 188Α.

II. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

12. Στις 18 Δεκεμβρίου 2003, οι προσφεύγουσες προσέφυγαν στο Συμβούλιο της Επικρατείας για την ακύρωση της απόφασης του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας Αττικής της 24ης Μαρτίου 2003.

13. Με την υπ' αριθ. 720/2015 απόφαση της 4ης Μαρτίου 2015, το Συμβούλιο της Επικρατείας ακύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση για τον λόγο ότι δεν τηρήθηκαν οι διατυπώσεις σχετικά με τη δημοσίευση της εν λόγω απόφασης.

14. Οι προσφεύγουσες επιχείρησαν να πωλήσουν το οικόπεδό τους. Ωστόσο, δεν μπόρεσαν να βρουν αγοραστή για το λόγο, κατά τη γνώμη τους, ότι οι όποιοι ενδιαφερόμενοι ήταν διστακτικοί λόγω της δέσμευσης των ιδιοκτησιών τους από τον Δήμο, κατάσταση η οποία διαρκούσε τότε είκοσι περίπου χρόνια, και την οποία θεωρούσαν ότι η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ακόμη και ευνοϊκή, δεν ήταν σε θέση να αλλάξει.

15. Οι προσφεύγουσες ζήτησαν λοιπόν από τις αρμόδιες αρχές να άρουν τη δέσμευση και να τους χορηγηθεί οικοδομική άδεια. Στις 10 Νοεμβρίου 2017 απέστειλαν στο Δημαρχείο εξώδικο προς τον σκοπό τούτο. Στις 7 Δεκεμβρίου 2017, η αίτησή τους απορρίφθηκε.

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

16. Στις 2 Φεβρουαρίου 2018, οι προσφεύγουσες απευθύνθηκαν στην τριμελή επιτροπή του Συμβουλίου της Επικρατείας, αρμόδια για να παρακολουθεί την εκτέλεση των αποφάσεων του εν λόγω δικαστηρίου.

17. Με την υπ'αριθ. 13/2018 απόφαση που κοινοποιήθηκε στις 4 Ιουνίου 2018 στην Περιφέρεια Αττικής και στις 19 Ιουνίου 2018 στον Δήμο Αγίας Παρασκευής, η επιτροπή διαπίστωσε ότι η Διοίκηση δεν είχε ακόμη προχωρήσει στη ρύθμιση του πολεοδομικού καθεστώτος των επίδικων οικοπέδων και ότι, από την απόφαση αριθ. 720/2015, είχαν περάσει περισσότερα από τρία χρόνια χωρίς να έχει ακολουθηθεί νέα διαδικασία τροποποίησης του πολεοδομικού σχεδίου για την κήρυξη της έκτασης ως κατάλληλης για δόμηση. Η Επιτροπή ζήτησε από τον Δήμο να συμμορφωθεί με την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας εντός προθεσμίας τριών μηνών. Ειδικότερα, τον κάλεσε να διαπιστώσει εάν ο χαρακτηρισμός των εν λόγω οικοπέδων ως χώρου πρασίνου δικαιολογείται από πολεοδομική άποψη και, σε καταφατική περίπτωση, να προχωρήσει στην απαλλοτρίωση και την άμεση καταβολή της αντίστοιχης αποζημίωσης, ή, σε αντίθετη περίπτωση, να άρει τηνδένδεσμευση και να χορηγήσει οικοδομική άδεια.

18. Στις 30 Αυγούστου 2018, η Περιφέρεια Αττικής απέστειλε στην τριμελή επιτροπή έγγραφο με το οποίο εξηγούσε ότι η υιοθέτηση νέας απόφασης τροποποίησης του πολεοδομικού σχεδίου σχετικά με τα επίδικα οικόπεδα δεν ήταν αναγκαία, δεδομένου ότι η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας είχε ως συνέπεια να επανέλθει το πολεοδομικό καθεστώς των εν λόγω οικοπέδων στην προηγούμενη κατάσταση, δηλαδή ότι το οικοδομικό τετράγωνο αριθ. 188 ήταν οικοδομήσιμο.

19. Από την πλευρά του, στις 31 Οκτωβρίου 2018, ο Δήμος Αγίας Παρασκευής απέστειλε στην Επιτροπή έγγραφο με το οποίο επιβεβαίωσε την πρόθεσή του να δεσμεύσει τις ιδιοκτησίες των προσφευγουσών, προσφεύγοντας όχι σε διαδικασία άρσης και επανεπιβολής απαλλοτρίωσης, αλλά σε τροποποίηση του πολεοδομικού σχεδίου με στόχο τον χαρακτηρισμό των εν λόγω ιδιοκτησιών ως χώρου πρασίνου,

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

πεζόδρομου και παιδικού σταθμού, με την επιφύλαξη της εγγραφής στον προϋπολογισμό του ποσού των 375.000 ευρώ με σκοπό την αποζημίωση των ενδιαφερομένων.

20. Με την υπ'αριθ.45/2018 νέα απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2018, η τριμελής επιτροπή διαπίστωσε ότι η Διοίκηση εξακολουθούσε να αρνείται να συμμορφωθεί με την απόφαση αριθ. 720/2015 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Κατά συνέπεια, διέταξε τον Δήμο Αγίας Παρασκευής και την Περιφέρεια Αττικής να καταβάλουν στις προσφεύγουσες το ποσό των 20.000 ευρώ ως αποζημίωση. Καταλόγισε ρητά στον Δήμο Αγίας Παρασκευής και στην Περιφέρεια Αττικής ότι δεν έλαβαν τα απαιτούμενα από την υπ' αριθμ. 13/2018 απόφασή του μέτρα. Τόνισε ειδικότερα ότι ο Δήμος Αγίας Παρασκευής όφειλε να κινήσει τη διαδικασία τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου και να εκδώσει οριστική πράξη με την οποία θα όριζε εάν οι επίδικες ιδιοκτησίες είχαν δημόσιο χαρακτήρα ή ήταν οικοδομήσιμες και επομένως θα αποφάσιζε είτε να απαλλοτριώσει τις προσφεύγουσες έναντι αποζημίωσης, είτε να αποδεσμεύσει τα οικόπεδά τους. Σημείωσε ότι από τα απαντητικά έγγραφα της Διοίκησης συνάγεται ότι ούτε ο Δήμος Αγίας Παρασκευής, ούτε η Περιφέρεια Αττικής είχαν λάβει μέτρα για να συμμορφωθούν με την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας με τον τρόπο που τους είχε συγκεκριμένα υποδειχθεί. Η Επιτροπή δήλωσε ότι, ως έχει, οι συνεχείς ανατροπές της Διοίκησης στερούσαν από τις προσφεύγουσες την απόλαυση του δικαιώματος ιδιοκτησίας τους αφού αυτόματη συνέπεια της ακυρωτικής απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας της 4ης Μαρτίου 2015 θα ήταν η επαναφορά του πολεοδομικού καθεστώτος των επίδικων οικοπέδων στην προηγούμενη κατάσταση, χαρακτηρίζοντάς τες ως οικοδομήσιμη ζώνη, ενώ αυτά παρέμεναν δεσμευμένα από τις 24 Μαρτίου 2003.

21. Παρ' όλα αυτά, η αρμόδια υπηρεσία του Δήμου Αγίας Παρασκευής συνέχισε να αρνείται την έκδοση πιστοποιητικού οικοδομησιμότητας, το οποίο αποτελεί προϋπόθεση για τη έκδοση οικοδομικής άδειας. Πράγματι η Υπηρεσία είχε αιτηθεί στην Περιφέρεια, το Νοέμβριο 2018, την έκδοση

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

ενός τέτοιου πιστοποιητικού αλλά η Περιφέρεια απάντησε στις 8 Ιουλίου 2019 ότι βρισκόταν υπό τη διαδικασία συγκέντρωσης των απαραίτητων στοιχείων για την τροποποίηση του πολεοδομικού σχεδίου, ανέφερε ότι εναπόκειται στις προσφεύγουσες να εκδώσουν τα χρήσιμα προς τον σκοπό τούτο τοπογραφικά διαγράμματα. Διευκρίνισε ότι ο καθορισμός του πολεοδομικού καθεστώτος των οικοπέδων δεν ενέπιπτε στην αρμοδιότητά της και ανήκε αποκλειστικά στην αρμοδιότητα της Υπηρεσίας Δόμησης του Δήμου Αγίας Παρασκευής. Λίγο αργότερα, η εν λόγω Υπηρεσία ζήτησε να πληροφορηθεί σχετικά με την πρόθεση του Δήμου να κινήσει διαδικασία τροποποίησης του πολεοδομικού σχεδίου σχετικά με το υπ' αριθ.188 οικοδομικό τετράγωνο. Τον Ιούλιο του 2020, ο Δήμος Αγίας Παρασκευής κίνησε νέα διαδικασία απαλλοτρίωσης.

22. Στις από 27 Ιουλίου 2021 παρατηρήσεις τους, οι προσφεύγουσες υποστήριξαν ότι οι διατάξεις του υπ' αριθ.4759/2020 νέου νόμου (βλ. παρακάτω) δεν είχαν εφαρμοστεί στην περίπτωσή τους. Από την πλευρά της, η Κυβέρνηση, στις από 24 Σεπτεμβρίου 2021 συμπληρωματικές παρατηρήσεις της, ανέφερε ότι η εθνική διαδικασία εκκρεμούσε λόγω της πολυπλοκότητας των πραγματικών περιστατικών και της εμπλοκής περισσότερων αρχών. Σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου, οι προσφεύγουσες δεν έλαβαν ούτε αποζημίωση για τη δέσμευση του οικοπέδου τους ενόψει απαλλοτρίωσης, ούτε την αποζημίωση που επιδίκασε η τριμελής επιτροπή του Συμβουλίου της Επικρατείας.

ΟΙΚΕΙΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

I. ΟΙΚΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

23. Για το οικείο εθνικό δίκαιο και την πρακτική, το Δικαστήριο παραπέμπει στις αποφάσεις *Παναγιώτης Γκίκας και Γεώργιος Γκίκας κατά Ελλάδας* (αριθ. 26914/07, παραγ.19-26, 2 Απριλίου 2009), *Πιαλόπουλος και λοιποί κατά Ελλάδας* (αριθ.2) (αριθ. 40758/09, παραγ.24-29, 7 Σεπτεμβρίου 2017) και *Καψίλη και λοιποί κατά Ελλάδας* [επιτροπή] (αριθ. 5805/14, παραγ.30-33, 18 Μαρτίου 2021).

24. Ο υπ'αριθ.4759/2020 νόμος, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 9 Δεκεμβρίου 2020, εισήγαγε ένα νέο ένδικο μέσο, το οποίο επιφέρει αρκετές βελτιώσεις στη διαδικασία απαλλοτρίωσης. Το άρθρο 88 του άνω νόμου προβλέπει, σε περίπτωση παρατεταμένου περιορισμού του δικαιώματος ιδιοκτησίας, την αυτόματη άρση της απαλλοτρίωσης χωρίς να χρειάζεται να εκδοθεί διοικητική πράξη ακύρωσης, και εισάγει, για τους σκοπούς της ανάκλησης μέτρου απαλλοτρίωσης, αντικειμενικά κριτήρια που βασίζονται στον χρόνο και δεν απαιτούν περαιτέρω ερμηνεία. Έτσι, κατ'εφαρμογή του άρθρου αυτού, η απαλλοτρίωση ακυρώνεται αυτομάτως μόλις παρέλθει μία από τις ακόλουθες προθεσμίες: α) δεκαπέντε έτη από την έγκριση του πολεοδομικού σχεδίου με το οποίο επιβλήθηκε αρχικά η απαλλοτρίωση, β) πέντε έτη από την κύρωση της αντίστοιχης εκτελεστικής πράξης, γ) δεκαοκτώ μήνες από την έκδοση της απόφασης καθορισμού της αποζημίωσης.

25. Ο νόμος αυτός περιορίζει επίσης την εξουσία της διοίκησης να επαναχαρακτηρίζει τα ίδια οικόπεδα καθώς επιτρέπει έναν μόνο επαναχαρακτηρισμό και εξαρτά τη δυνατότητα αυτή από την σωρευτική προϋπόθεση να υπάρχει σοβαρός πολεοδομικός λόγος, ικανός να δικαιολογήσει μια τέτοια απόφαση και το προβλεπόμενο ποσό αποζημίωσης να είναι διαθέσιμο.

26. Σύμφωνα με το άρθρο 91 του νόμου αυτού, ορισμένες απαλλοτριώσεις εξαιρούνται από την προαναφερθείσα διαδικασία. Πρόκειται για τις απαλλοτριώσεις που είναι απολύτως αναγκαίες για τον πολεοδομικό σχεδιασμό, για απαλλοτριώσεις που υπόκεινται σε ειδικά καθεστάτα προστασίας, όπως για τη διαφύλαξη των δασών και των παράκτιων περιοχών, ή για μέτρα που αφορούν ιδιοκτησίες που έχουν μετατραπεί defacto σε ζώνες κοινής ωφέλειας.

27. Ο ίδιος νόμος κατήργησε το άρθρο 32 του υπ'αριθ. 4067/2012 νόμου, το οποίο απαιτούσε την προσκόμιση τεχνικών εγγράφων πολεοδομικού σχεδιασμού κατά την υποβολή αίτησης για την τροποποίηση πολεοδομικού σχεδίου, και απλοποίησε με τον τρόπο αυτό

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

αυτού του είδους την ενέργεια. Από την έναρξη ισχύος του εν λόγω νόμου, οι ιδιοκτήτες που επιθυμούν να κηρυχθεί το οικόπεδό τους οικοδομήσιμο μπορούν να υποβάλουν, προς τον σκοπό αυτό, αίτηση τροποποίησης του πολεοδομικού σχεδίου χωρίς να χρειάζεται να προσκομίσουν έγγραφα άλλα από εκείνα που αποδεικνύουν τα δικαιώματα κυριότητάς τους.

II. ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΕ ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΥΠΟΥΡΓΩΝ

28. Με τελικό ψήφισμα της 9ης Μαρτίου 2023, το οποίο υιοθετήθηκε κατά την 1459^η συνεδρίαση των αντιπροσώπων της (*Μπέκα-Κουλοχέρη κατά Ελλάδα*, αριθ.38878/03 και τέσσερις άλλες, Ψήφισμα CM/ResDH(2023)32), η Επιτροπή Υπουργών ολοκλήρωσε την εξέταση αρκετών υποθέσεων απαλλοτρίωσης, σημειώνοντας ειδικότερα ότι είχαν ληφθεί ατομικά μέτρα που είχαν ως αποτέλεσμα είτε την άρση των αποφάσεων απαλλοτρίωσης σύμφωνα με εθνικές αποφάσεις προς την κατεύθυνση αυτή, είτε την καταβολή αποζημιώσεων, είτε την κτήση από τις αρχές των σχετικών ακινήτων. Ωστόσο, η Επιτροπή υπενθύμισε με την ευκαιρία αυτή ότι συνεχίζει, στο πλαίσιο της ομάδας υποθέσεων *Κανελλόπουλος*, να εξετάζει τα γενικά μέτρα που λαμβάνουν οι αρχές σε τέτοια θέματα και να παρακολουθεί την πρακτική που ενδέχεται να καθιερωθεί ως αποτέλεσμα των προαναφερθεισών νομοθετικών τροποποιήσεων.

29. Τα σχετικά εν προκειμένω μέρη της απόφασης CM/Del/Dec(2023)1459/H46-10 που εκδόθηκε στο θέμα αυτό στις 9 Μαρτίου 2023 έχουν ως εξής:

«Οι Αντιπρόσωποι

1. υπενθυμίζοντας ότι αυτή η ομάδα υποθέσεων, η πρώτη απόφαση της οποίας κατέστη τελεσίδικη το 2006, αφορά τη μη συμμόρφωση των αρχών (ιδίως των τοπικών και περιφερειακών αρχών) με τελεσίδικες αποφάσεις εθνικών δικαστηρίων που διατάσσουν την άρση πράξεων απαλλοτρίωσης γης ή εισφορών

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

σε γη καθώς και την έλλειψη αποτελεσματικού ένδικου βοηθήματος για να διασφαλιστεί η εκτέλεση των εν λόγω αποφάσεων, (.....)

Όσον αφορά τα γενικά μέτρα (...)

4. χαιρετίζουν την έκδοση του νόμου 4759/2020, ο οποίος προβλέπει την αυτόματη άρση της απαλλοτριώσης για τις σχετικές ιδιοκτησίες υπό ορισμένες αντικειμενικές χρονικές προϋποθέσεις και περιορίζει την εξουσία της διοίκησης να απαλλοτριώνει εκ νέου οικοπέδα, καθώς και την κατάργηση της νομοθεσίας που επέβαλλε στους ιδιοκτήτες γης την παροχή τεχνικών εγγράφων σχετικά με τον πολεοδομικό σχεδιασμό. Σημειώνουν επίσης ότι η νομοθεσία αυτή εισήγαγε ένα νέο ένδικο μέσο με το οποίο το ενδιαφερόμενο μέρος μπορεί να προσπαθήσει να πετύχει την εκτέλεση των εθνικών αποφάσεων που διατάσσουν την άρση των απαλλοτριώσεων,

5. ενόψει του γεγονότος ότι η μεταρρύθμιση και η προσφυγή που κατατέθηκε δεν έχουν ακόμα συνοδευθεί από πρακτική σύμφωνη με τη Σύμβαση, καλούν τις αρχές να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα των μέτρων αυτών και να παράσχουν πλήρεις πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή τους, συμπεριλαμβανομένων στατιστικών στοιχείων (εφόσον είναι διαθέσιμα). Καλούν επίσης τις αρχές να παράσχουν διευκρινίσεις σχετικά με το άρθρο 91 του νόμου 4759/2020, το οποίο προβλέπει εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής του νόμου,

6. σημειώνουν με ενδιαφέρον την ευρεία διάδοση των αποφάσεων του Δικαστηρίου και των αποφάσεων της Επιτροπής και καλούν τις αρχές να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους συναφώς, μεταδίδοντας την παρούσα απόφαση σε όλες τις ενδιαφερόμενες αρχές, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών και περιφερειακών αρχών, με σκοπό να τις ευαισθητοποιήσει για το ρόλο τους στην αναγκαία τήρηση του νέου νομικού πλαισίου και την ταχεία και πλήρη εφαρμογή του,

7. αποφασίζουν να συνεχίσουν την παρακολούθηση των απαιτούμενων μέτρων στην υπόθεση *Κανελλόπουλος (...)*».

ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 §1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

30. Οι προσφεύγουσες καταγγέλλουν την άρνηση των εθνικών αρχών να συμμορφωθούν με την υπ' αριθ. 720/2015 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας και την αδυναμία τους, ως εκ τούτου, να άρουν τη δέσμευση των ιδιοκτησιών τους. Επικαλούνται το άρθρο 6 παραγ.1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

« Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί [...] εντός λογικής προθεσμίας από [...] δικαστήριο [...], το οποίο θα αποφασίσει [...] ως προς αμφισβητήσεις για τα αστικής φύσης δικαιώματα και υποχρεώσεις του [...]»

A. Επί του παραδεκτού

31. Η Κυβέρνηση προβάλλει την ένσταση της μη εξάντλησης των εσωτερικών ένδικων μέσων. Ισχυρίζεται ότι οι προσφεύγοντες θα μπορούσαν να είχαν ασκήσει αγωγή αποζημίωσης για την καθυστέρηση στην εκτέλεση της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας δυνάμει των άρθρων 105 και 106 του Εισαγωγικού νόμου του ελληνικού Αστικού Κώδικα.

32. Οι προσφεύγουσες απαντούν ότι η αγωγή βάσει των άρθρων 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα δεν επιτρέπει την αποζημίωση για ζημία που προκύπτει από *de facto* απαλλοτρίωση.

33. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη κρίνει σε παρόμοιες περιπτώσεις ότι το εν λόγω ένδικο βοήθημα ήταν άσχετο με την αιτίαση του άρθρου 6 § 1, την οποία καλείται να εξετάσει στην υπό κρίση υπόθεση. Δεδομένου ότι η αγωγή αυτή έχει απλά αποζημιωτικό χαρακτήρα, δεν επιτρέπει στους ενδιαφερομένους να επικαλεστούν σε εθνικό επίπεδο τις αξιώσεις τους σχετικά με την άρση βάρους επί της ιδιοκτησίας τους και να πετύχουν την επαναφορά του *status quo ante* (Καψίλη και λοιποί, ο.π., παραγ.49). Ως εκ τούτου απορρίπτεται η ένσταση της Κυβέρνησης.

34. Διαπιστώνοντας από την άλλη ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη ή απαράδεκτη για άλλον λόγο από εκείνους που προβλέπει το άρθρο 35 της Σύμβασης, το Δικαστήριο την κηρύσσει παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

35. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι εθνικές αρχές δεν έλαβαν κανένα μέτρο ικανό να αποκαταστήσει μια κατάσταση σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας και ότι τα οικοπέδά τους

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

παραμένουν δεσμευμένα έως σήμερα.

36. Η καθ'ης η προσφυγή Κυβέρνηση αναφέρει τις σχετικές διατάξεις του ελληνικού Συντάγματος, τους νόμους αριθ. 3068/2002, 4067/2012, 4315/2004, 4342/2015 και τα Προεδρικά Διατάγματα αριθ. 18/1989 και 61/2004, σχετικά με την υποχρέωση του Κράτους να συμμορφώνεται με τις δικαστικές αποφάσεις, τη διαδικασία ελέγχου της τήρησης των δικαστικών αποφάσεων από το Κράτος, τη διαδικασία τροποποίησης ενός ρυμοτομικού σχεδίου που υιοθέτησαν οι αρχές μετά από δικαστική απόφαση άρσης απαλλοτρίωσης ή αποδέσμευσης ιδιοκτησίας, και, τέλος, τις προϋποθέσεις επιβολής νέας απαλλοτρίωσης ή πολεοδομικής επιβάρυνσης. Η Κυβέρνηση αναφέρεται επίσης στη νομολογία των εθνικών δικαστηρίων, η οποία αποσαφηνίζει την ερμηνεία και την εφαρμογή των προαναφερθεισών διατάξεων και ορίζει τους κανόνες και τις αρχές που ισχύουν για τον χαρακτηρισμό ενός ακινήτου ως δημόσιου χώρου, την αυτόματη άρση απαλλοτρίωσης που διατάχθηκε για πολεοδομικούς σκοπούς, την τροποποίηση ενός ρυμοτομικού σχεδίου με ρητή πράξη της αρμόδιας διοικητικής αρχής, την ρύθμιση του πολεοδομικού καθεστώτος ενός ακινήτου και την επανεπιβολή απαλλοτρίωσης ή πολεοδομικής επιβάρυνσης. Υπό το φως των άνω στοιχείων και λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα και την σημαντικότητα, κατά την άποψή της, του ζητήματος της ρύθμισης του νομικού και πολεοδομικού καθεστώτος των ιδιοκτησιών των προσφευγουσών, η Κυβέρνηση θεωρεί ότι δεν υπήρξε, εκ μέρους των εθνικών αρχών, εσκεμμένη καθυστέρηση, παράνομες πράξεις ή παραλείψεις ή παραβίαση της Σύμβασης.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

37. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η παρούσα υπόθεση εμπίπτει σε κατηγορία υποθέσεων, οι οποίες θέτουν ζητήματα επί των οποίων έχει ήδη αποφανθεί επανειλημμένως (βλέπε, ως παραδείγματα, *Πιαλόπουλος και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ. 37095/97, παραγ.63-71, 15 Φεβρουαρίου

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

2001, *Μπέκα-Κουλοχέρη κατά Ελλάδα*, αριθ. 38878/03, παραγ.21-24, 6 Ιουλίου 2006, *Ρομπότη και Ρομπότης κατά Ελλάδα*, αριθ. 14263/04, παραγ.22-30, 25 Ιανουαρίου 2007, *Κανελλόπουλος κατά Ελλάδα*, αριθ. 11325/06, παραγ.23-27, 21 Φεβρουαρίου 2008, *Πεχλιβανίδης και λοιποί κατά Ελλάδα*, αριθ. 48380/07, παραγ.27-34, 18 Φεβρουαρίου 2010, *Παναγιώτης Γκίκας και Γεώργιος Γκίκας, ό.π., παραγ.32-40, και Καψίλη και λοιποί, ό.π., παραγ.52-62).*

38.Υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο που εγγυάται το άρθρο 6 παραγ.1 της Σύμβασης θα ήταν ανύπαρκτο εάν η εσωτερική έννομη τάξη ενός συμβαλλόμενου Κράτους επέτρεπε μια τελεσίδικη και υποχρεωτική δικαστική απόφαση να παραμένει ανενεργή σε βάρος ενός διαδίκου. Η εκτέλεση απόφασης, οποιουδήποτε δικαστηρίου, πρέπει να θεωρείται αναπόσπαστο μέρος της «δίκης» με την έννοια του άρθρου 6. Το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει ότι η αποτελεσματική προστασία του διαδίκου και η αποκατάσταση της νομιμότητας συνεπάγονται την υποχρέωση της Διοίκησης να συμμορφώνεται με απόφαση που εκδόθηκε από το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο του Κράτους επί του θέματος (βλ. απόφαση *Hornsby κατά Ελλάδα*, 19 Μαρτίου 1997, παραγ.40 και επ., *Συλλογή αποφάσεων 1997-II*). Επιπλέον, το Δικαστήριο τονίζει από καιρό την ιδιαίτερη σημασία της εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων στο πλαίσιο διοικητικών διαφορών (*Ιερά Μονή Προφήτου Ηλίου Θήρας κατά Ελλάδα*, αριθ. 32259/02, παραγ. 34, 22 Δεκεμβρίου 2005).

39. Στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, εκτός από διάφορες απόπειρες απαλλοτρίωσης από τις 24 Μαρτίου 2003, τα οικοπέδα των προσφευγουσών έχουν επίσης αποτελέσει αντικείμενο δεσμεύσεων υπό τη μορφή μιας σειράς αποφάσεων, αλλαγών χρήσης και επαναχαρακτηρισμών από τις διάφορες τοπικές αρχές και το Υπουργείο Περιβάλλοντος. Σημειώνει ότι τόσο η υπ' αριθμ. 720/2015 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας της 4ης Μαρτίου 2015 (σκέψη 13 ανωτέρω), με την οποία διατάχθηκε η ακύρωση της απόφασης του Γενικού

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

Γραμματέα της Περιφέρειας Αττικής της 24ης Μαρτίου 2003 που τροποποίησε το πολεοδομικό σχέδιο σχετικά με τα οικόπεδα των προσφευγουσών και χαρακτήρισε αυτά ως χώρο πρασίνου και πεζόδρομο (δεύτερη απαλλοτρίωση, παράγραφος 10 ανωτέρω), αφενός, όσο και οι αποφάσεις της τριμελούς επιτροπής του Συμβουλίου της Επικρατείας, αρμόδιας για την εποπτεία της εκτέλεσης των αποφάσεων (παράγραφοι 17 και επ.ανωτέρω), αφετέρου, απέβησαν άκαρπες. Ως εκ τούτου, δεν στάθηκε δυνατό για τις προσφεύγουσες να πετύχουν την ακύρωση των αποφάσεων απαλλοτρίωσης που τους αφορούσαν, την άρση των περιορισμών επί των οικοπέδων τους ή τον επαναχαρακτηρισμό των ακινήτων τους ως οικοδομήσιμα οικόπεδα. Πρόκειται εδώ για μια κατάσταση που διαρκεί από το 2003 και που, σύμφωνα με τα στοιχεία που διαθέτει το Δικαστήριο, παραμένει αμετάβλητη μέχρι σήμερα.

40. Υπό το φως των άνω στοιχείων, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δικαίως ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες ότι οι εθνικές αρχές παρέλειψαν να συμμορφωθούν με την προαναφερθείσα απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας και, ως εκ τούτου, παραβίασαν το άρθρο 6 παραγ.1 της Σύμβασης. Κατά συνέπεια, υπήρξε παραβίαση αυτής της διάταξης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 1ΤΟΥ ΥΠ'ΑΡΙΘ. 1 ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ

41. Οι προσφεύγουσες διαμαρτύρονται για την έλλειψη αποτελεσματικής προσφυγής με την οποία θα μπορούσαν να προσβάλουν την άρνηση των εθνικών αρχών να αποδεσμεύσουν τις ιδιοκτησίες τους παρά την θετική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, αφενός, και τις αποφάσεις της τριμελούς επιτροπής που είναι αρμόδια για την εποπτεία της εκτέλεσης των αποφάσεων του Δικαστηρίου αυτού, αφετέρου. Επικαλούνται το άρθρο 13 της Σύμβασης, σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του υπ'αριθ.1 Πρωτοκόλλου, η διατύπωση των οποίων έχει ως εξής:

Άρθρο 13

«Κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάζονται τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση, έχει το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, ακόμη και εάν η παραβίαση διαπράχθηκε από πρόσωπα που ενεργούν κατά την άσκηση των δημοσίων καθηκόντων τους.»

Άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αρ.1

«Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της περιουσίας του. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί την περιουσία του παρά μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας και υπό τους όρους που προβλέπουν ο νόμος και οι γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.

Οι προαναφερόμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα των Κρατών να θέτουν σε ισχύ νόμους που κρίνουν αναγκαίους για τη ρύθμιση της χρήσης αγαθών σύμφωνα με το δημόσιο συμφέρον ή για την εξασφάλιση της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.»

A. Επί του παραδεκτού

42. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι προσφεύγουσες εξακολουθούν να έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν αποκατάσταση της ζημίας τους από τα δικαστήρια δυνάμει των άρθρων 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα και ότι οι ισχυρισμοί τους δεν συνιστούν υποστηρίξιμη αιτίαση κατά την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης.

43. Σύμφωνα με τις προσφεύγουσες, η μη εκτέλεση των αποφάσεων που εξέδωσε υπέρ τους το Συμβούλιο της Επικρατείας καταδεικνύει την έλλειψη αποτελεσματικής προσφυγής για την αποδέσμευση της περιουσίας τους.

44. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι στις προσφεύγουσες επιβλήθηκαν διαδοχικά αποφάσεις απαλλοτρίωσης και άλλες διοικητικές αποφάσεις, παρά τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας που επέβαλε στη Διοίκηση να τις αποζημιώσει -τόσο για την απαλλοτρίωση όσο και για την καθυστέρηση στην εκτέλεση της απόφασής της- ή να αποδεσμεύσει την περιουσία τους, πράγμα που δεν συνέβη ποτέ. Υπό αυτές τις συνθήκες, τίποτα δεν υποδηλώνει ότι μια νέα αίτηση αποζημίωσης θα

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

είχε πραγματικά πιθανότητες επιτυχίας. Συνεπώς, το επιχείρημα αυτό της Κυβέρνησης πρέπει να απορριφθεί.

45. Ως προς τον υποστηρίξιμο χαρακτήρα της αιτίας, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη διαπιστώσει ότι πρακτικές όπως αυτή στην υπό κρίση υπόθεση θα επέτρεπαν ενδεχομένως στο ελληνικό Δημόσιο να κατάσχει αυθαίρετα την περιουσία προσώπων διατάσσοντας απαλλοτριώσεις χωρίς αποζημίωση με σκοπό να αφήνει μια κατάσταση να τελματώνει προς όφελός της για αρκετά χρόνια. Υπό αυτές τις συνθήκες, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι αιτιάσεις των προσφευγουσών είναι υποστηρίξιμες για τους σκοπούς του άρθρου 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1, στο μέτρο που η αιτίαση σχετικά με την τελευταία αυτή διάταξη αφορά την απουσία αποτελεσματικής προσφυγής για τη διαπίστωση της επίδικης πρακτικής (*Πιαλόπουλος και λοιποί* (αριθ. 2), ό.π., παραγ. 50-51),

46. Υπό το φως των ανωτέρω, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η εν λόγω αιτίαση δεν είναι προδήλως αβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 35 παραγ.3 της Σύμβασης και ότι δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει συνεπώς να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

47. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι είναι νομικά και πρακτικά αδύνατο να πετύχουν την εκτέλεση των εν λόγω αποφάσεων.

48. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι οι προσφεύγουσες επωφελήθηκαν από αποτελεσματικές προσφυγές στο μέτρο που πέτυχαν αποφάσεις υπέρ τους από το Συμβούλιο της Επικρατείας και την τριμελή επιτροπή του εν λόγω δικαστηρίου. Πολλές εθνικές αρχές που εμπλέκονται στην υπόθεση των προσφευγουσών προσπαθούν να συνεργαστούν και να ανταποκριθούν στην πολυπλοκότητα των απαιτούμενων ρυθμίσεων.

49. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη αποφανθεί επανειλημμένως επί του θέματος αυτού στην κατηγορία των υποθέσεων που ανέφερε παραπάνω, στις οποίες -ανεξάρτητα από την συγκεκριμένη αρχή- το

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

ζήτημα του νομικού καθεστώτος των οικοπέδων των προσφευγόντων παρέμενε σε εκκρεμότητα επί μακρόν (βλ. π.χ., *Πιαλόπουλος και λοιποί* (αριθ. 2), ό.π., παραγ. 46-58).

50. Στην προκειμένη περίπτωση-παρά τις προαναφερθείσες νομοθετικές τροποποιήσεις, οποίες δεν εφαρμόστηκαν στην περίπτωση των προσφευγουσών (παράγραφοι 23-29), δεν διακρίνει κανένα στοιχείο ή επιχείρημα που θα μπορούσε να το οδηγήσει να αποκλίνει από τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε τότε. Πράγματι, και σε αυτή την υπόθεση, όπως διαπίστωσε επίσης η τριμελής επιτροπή του Συμβουλίου της Επικρατείας δύο φορές το 2018, η ακυρωτική απόφαση της 4ης Μαρτίου 2015 δεν εκτελέστηκε λόγω διαφόρων διοικητικών ανατροπών, και τα επίμαχα οικόπεδα παρέμειναν δεσμευμένα από τις 24 Μαρτίου 2003, κατάσταση η οποία, σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης ενώπιον του Δικαστηρίου, εξακολουθεί να υφίσταται. Η κατάσταση αυτή καταδεικνύει την απουσία αποτελεσματικής προσφυγής για να υποχρεωθεί η Διοίκηση να συμμορφωθεί με τις δικαστικές αποφάσεις που αφορούν στην περιουσία των προσφευγουσών. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης, σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 41 ΚΑΙ 46 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

A. Άρθρο 41 της Σύμβασης

51. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

1. Ζημία

52. Για την υλική ζημία, την οποία εκτιμούν ότι υπέστησαν, η Κα Έλενα Μίχα και η Κα Αθηνά Μίχα αξιώνουν από 45.000 ευρώ η καθεμία και η Κα Μαρία Λιάπη 90.000 ευρώ, ποσά τα οποία κατά την άποψή τους αντιστοιχούν στο διαφυγόν κέρδος που προέκυψε από την απομείωση της αξίας των δεσμευμένων οικοπέδων τους. Προς στήριξη των σχετικών αξιώσεών τους, προσκομίζουν εκτίμηση ακινήτου και υπόσχεση αγοράς. Επιπλέον, για την ηθική βλάβη που ισχυρίζονται ότι υπέστησαν, οι δύο πρώτες προσφεύγουσες αξιώνουν από 20.000 ευρώ η καθεμία και η τρίτη προσφεύγουσα 25.000 ευρώ.

53. Η Κυβέρνηση δηλώνει ότι οι προσφεύγουσες μπορούν ακόμη να επικαλεστούν τα άρθρα 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα για να ζητήσουν την αποζημίωση της υλικής ζημίας που, κατά την άποψή τους, προκύπτει από την αδυναμία τους να απολαύσουν την περιουσία τους. Θεωρεί ακόμη ότι οι αξιώσεις των προσφευγουσών έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα και ότι το ύψος των ποσών που ζητούν είναι υπερβολικό. Κατά συνέπεια, καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει τις αξιώσεις αυτές.

54. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η παρούσα προσφυγή δεν αφορά στην κυριότητα των οικοπέδων και ότι συγκεκριμένα το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 δεν τίθεται σε εφαρμογή. Από την άλλη, το επιχείρημα για το διαφυγόν κέρδος λόγω της απομείωσης της αξίας των οικοπέδων, το οποίο επικαλούνται οι προσφεύγουσες για την υλική βλάβη δεν αφορά στις αιτιάσεις σχετικά με την άρνηση της Διοίκησης να συμμορφωθεί με δικαστική απόφαση και με την απουσία σχετικού ένδικου βοηθήματος που εξετάζονται στην παρούσα υπόθεση (για παρόμοιο πλαίσιο, βλ. τις προαναφερθείσες αποφάσεις *Κανελλόπουλος* (παραγ.37), *Πεχλιβανίδης και λοιποί* (παραγ.53) και *Καψίλη* (παραγ.67), και τις εκεί παραπομπές). Συνεπώς, το μέρος αυτό του αιτήματος αποκλείεται.

55. Αντιθέτως, το Δικαστήριο δέχεται ότι οι προσφεύγουσες πρέπει να έχουν υποστεί ηθική βλάβη, η οποία προκύπτει ιδίως από την

απογοήτευση που προκάλεσε η μη εκτέλεση της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας και από την έλλειψη αποτελεσματικής προσφυγής στο εσωτερικό δίκαιο, με την οποία θα μπορούσαν να είχαν διαμαρτυρηθεί για τη δέσμευση των οικοπέδων τους και διεκδικήσει τα σχετικά δικαιώματά τους. Εκτιμά ότι οι ανωτέρω διαπιστώσεις παράβασης δεν επαρκούν για την αποκατάσταση της ζημίας αυτής. Αποφαινόμενο κατά τη δίκαιη κρίση του όπως ορίζει το άρθρο 41 της Σύμβασης, το Δικαστήριο επιδικάζει σε καθεμιά από τις προσφεύγουσες 10.000 ευρώ για την ηθική βλάβη, συν κάθε ποσό που τυχόν οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού.

2. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

56. Οι προσφεύγουσες ζητούν από κοινού 1.756 ευρώ για τα έξοδα και τις δαπάνες στα οποία ισχυρίζονται ότι υποβλήθηκαν κατά τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου. Προσκομίζουν έγγραφα που αποδεικνύουν ότι έκαναν αιτήσεις για τον επαναχαρακτηρισμό των ακινήτων τους ως οικοδομήσιμων οικοπέδων, καθώς και ορισμένα διοικητικά έγγραφα σχετικά με τις αιτήσεις αυτές.

57. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει το αίτημα αυτό, το οποίο εκτιμά ατεκμηρίωτο και χωρίς αιτιώδη συνάφεια με τις ισχυριζόμενες παραβιάσεις.

58. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων μπορεί να αξιώσει την επιστροφή των εξόδων και των δαπανών του μόνο στο μέτρο που έχει αποδειχθεί η πραγματικότητα, η αναγκαιότητα και ο εύλογος χαρακτήρας του ύψους τους (βλ. π.χ. *Halet κατά Λουξεμβούργου* [GC], αριθ. 21884/18, παραγ.214, 14 Φεβρουαρίου 2023). Στην προκειμένη περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη τα έγγραφα που έχει στη διάθεσή του και τα προαναφερθέντα κριτήρια, το Δικαστήριο θεωρεί εύλογο να επιδικάσει στις προσφεύγουσες από κοινού το ποσό των 1.500 ευρώ για έξοδα και δαπάνες, συν όποιο ποσό τυχόν οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού.

B. Άρθρο 46 της Σύμβασης

59. Τα οικεία σκέλη του άρθρου 46 της Σύμβασης έχουν ως εξής:

- «1. Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να συμμορφώνονται προς τις οριστικές αποφάσεις του Δικαστηρίου επί των διαφορών στις οποίες είναι διάδικοι.
2. Η οριστική απόφαση του Δικαστηρίου διαβιβάζεται στην Επιτροπή Υπουργών, η οποία εποπτεύει την εκτέλεση της εν λόγω απόφασης.»

60. Οι προσφεύγουσες θεωρούν ότι η δέσμευση των ακινήτων από την Διοίκηση λόγω της εφαρμογής ρυμοτομικών σχεδίων καθώς και η μη εκτέλεση αποφάσεων που εκδίδονται υπέρ των ιδιοκτητών από τα διοικητικά δικαστήρια αποτελούν διαρθρωτικό πρόβλημα στην Ελλάδα.

61. Η Κυβέρνηση επικαλείται νομοθετικές βελτιώσεις επί του θέματος και εκτιμά ότι, στην περίπτωση των προσφευγουσών, είναι ψευδές να λέγεται ότι οι εθνικές αρχές παρέμειναν αδρανείς μετά την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, καθώς οι καθυστερήσεις οφείλονταν, κατά την άποψή του, στην πολυπλοκότητα των υποθέσεων σχετικά με τα ρυμοτομικά σχέδια.

1. Οι γενικές αρχές

62. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι δυνάμει του άρθρου 46 της Σύμβασης, το καθ' ου η προσφυγή Κράτος, το οποίο κρίθηκε υπεύθυνο για παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, καλείται όχι μόνο να καταβάλει στους ενδιαφερομένους τα ποσά που επιδικάστηκαν ως δίκαιη ικανοποίηση, αλλά και να επιλέξει, υπό την εποπτεία της Επιτροπής Υπουργών, τα γενικά ή/και, κατά περίπτωση, ατομικά μέτρα που πρέπει να ενσωματωθούν στην εσωτερική του έννομη τάξη, προκειμένου να τερματιστεί η παραβίαση που διαπίστωσε το Δικαστήριο και να εξαλειφθούν όσο γίνεται οι συνέπειες (βλ. μεταξύ άλλων, *Verein Klimaseniorinnen Schweiz και λοιποί κατά Ελβετίας* [GC], αριθ. 53600/20, παραγ.655, 9 Απριλίου 2024).

63. Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει σαφώς ότι όταν διαπιστώνει παραβίαση που απορρέει από κατάσταση διαρθρωτικού

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

χαρακτήρα, η οποία επηρεάζει μεγάλο αριθμό προσώπων, απαιτούνται γενικά μέτρα σε εθνικό επίπεδο στο πλαίσιο της εκτέλεσης των αποφάσεών του (βλ., για παράδειγμα, *Broniowski κατά Πολωνίας* [GC], αριθ. 31443/96, παραγ.188-194, ΕΔΔΑ 2004-V, και *Văleanu και λοιποί κατά Ρουμανίας*, αριθ. 59012/17 και 27 άλλες, παραγ.269-273, 8 Νοεμβρίου 2022).

64. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει στο θέμα αυτό ότι τα Κράτη έχουν γενική υποχρέωση να αποκαθιστούν τα υποκείμενα προβλήματα των παραβάσεων της Σύμβασης, όπως ορίζει η Σύσταση Rec (2004)6 της Επιτροπής Υπουργών (*Burmych και λοιποί κατά Ουκρανίας* (διαγραφή) [GC], αριθ. 46852/13 και 4 άλλες, παραγ.110, 12 Οκτωβρίου 2017). Σημειώνει επίσης ότι τα συμβαλλόμενα Κράτη δεσμεύτηκαν εκ νέου, με κατηγορηματική δήλωση επ'ευκαιρία της Συνόδου των αρχηγών Κρατών και Κυβερνήσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης που πραγματοποιήθηκε στο Ρέικιαβικ στις 16 και 17 Μαΐου 2023, να επιλύουν τα συστημικά και διαρθρωτικά προβλήματα που επεσήμανε το Δικαστήριο σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να διασφαλίζουν, λαμβάνοντας υπόψη τον δεσμευτικό τους χαρακτήρα, την πλήρη, αποτελεσματική και ταχεία εκτέλεση των οριστικών αποφάσεών του. Το Δικαστήριο ενδιαφέρεται να διευκολύνει την ταχεία και αποτελεσματική αποκατάσταση δυσλειτουργίας που έχει διαπιστώσει στο εθνικό σύστημα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: οι αποφάσεις του δεν χρησιμεύουν μόνο για την επίλυση των διαφορών των οποίων επιλαμβάνεται. Κατά συνέπεια, μόλις διαπιστωθεί μια τέτοια ανεπάρκεια, εναπόκειται στις εθνικές αρχές, υπό τον έλεγχο της Επιτροπής Υπουργών, να λάβουν, αναδρομικά εάν χρειασθεί, τα αναγκαία μέτρα αποκατάστασης σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η οποία διέπει το σύστημα της Σύμβασης, έτσι ώστε το Δικαστήριο να μην χρειαστεί να διαπιστώσει επανειλημμένα παράβαση σε μια μακρά σειρά ανάλογων υποθέσεων (*Yüksel Yalçınkaya κατά Türkiye* [GC], αριθ. 15669/20, παραγ.416-418, 26 Σεπτεμβρίου 2023, *Broniowski*, ό.π., παραγ.193, *Scordino κατά Ιταλίας*

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

(αριθ. 1) [GC], αριθ. 36813/97, παραγ.236, ΕΔΔΑ 2006-V, και *E.G. κατά Πολωνίας και 175 άλλες υποθέσεις του ποταμού Boug* (dec.), αριθ. 50425/99, παραγ.27, ΕΔΔΑ 2008 (αποσπάσματα)).

65. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι απόφαση που διαπιστώνει παράβαση συνεπάγεται για το καθ'ου η προσφυγή Κράτος νομική υποχρέωση βάσει της Σύμβασης να θέσει τέρμα στην παράβαση και να εξαλείψει τις συνέπειές της ώστε να επαναφέρει όσο γίνεται την κατάσταση όπως ήταν πριν την παράβαση. Τα συμβαλλόμενα Κράτη που είναι διάδικοι σε μια υπόθεση είναι κατ' αρχήν ελεύθερα να επιλέξουν τα μέσα που θα χρησιμοποιήσουν για να συμμορφωθούν με την απόφαση που διαπιστώνει παράβαση. Αυτή η διακριτική ευχέρεια ως προς τον τρόπο εκτέλεσης μιας απόφασης αντανακλά την ελευθερία επιλογής που συνοδεύει την πρωταρχική υποχρέωση που επιβάλλει η Σύμβαση στα συμβαλλόμενα Κράτη: να διασφαλίζουν την τήρηση των κατοχυρωμένων δικαιωμάτων και ελευθεριών. Εάν η φύση της παράβασης επιτρέπει την *restitution in integrum*, εναπόκειται στο καθ'ου η προσφυγή Κράτος να την πραγματοποιήσει καθόσον το Δικαστήριο ούτε αρμόδιο είναι, ούτε είναι σε θέση πρακτικά να το πράξει το ίδιο (*Βλαστάρης κατά Ελλάδας*, αριθ. 43543/14, παραγ.45, 20 Φεβρουαρίου 2020).

2. Εφαρμογή των αρχών αυτών στην παρούσα υπόθεση

66. Η παρούσα υπόθεση είναι ενδεικτική των επαναλαμβανόμενων προβλημάτων που δημιουργούνται στο σύστημα του καθ'ου η προσφυγή Κράτους από τα νομικά κενά της παλαιάς νομοθεσίας και την διοικητική πρακτική σχετικά με την άρση των δεσμεύσεων και την τροποποίηση των πολεοδομικών σχεδίων. Το Δικαστήριο έκρινε σε μεγάλο αριθμό αποφάσεων-που υπενθύμισε παραπάνω-ότι τα θύματα αυτού του είδους δέσμευσης έπρεπε να κινήσουν δύσκολες διαδικασίες χωρίς καμία προοπτική επιτυχίας προκειμένου να πετύχουν την εκτέλεση ευνοϊκών για εκείνα δικαστικές αποφάσεις. Υπό αυτές τις συνθήκες, η άρνηση της Διοίκησης να συμμορφωθεί με τις δικαστικές αποφάσεις ισοδυναμεί με de

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

facto απαλλοτρίωση κατά της οποίας οι ιδιώτες δεν έχουν κανένα αποτελεσματικό μέσο αντίδρασης. Πράγματι, η αγωγή αποζημίωσης που προβλέπεται στα άρθρα 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα δεν αποτελεί πάντοτε αποτελεσματικό ένδικο βοήθημα κατά μιας τέτοιας άρνησης, και δεν μπορεί, εξάλλου, να επιφέρει την αποδέσμευση της ιδιοκτησίας στην οποία θα έπρεπε ακριβώς να οδηγήσουν οι αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων. Επιμένοντας ώστε οι ιδιώτες να πρέπει να κινήσουν νέα διαδικασία για την τροποποίηση του πολεοδομικού σχεδίου και, προς τούτο, να προσκομίσουν με δικά τους έξοδα τοπογραφικά σχέδια της σχετικής ζώνης, οι αρχές επιδείνωσαν έτι περαιτέρω, στο εσωτερικό νομικό πλαίσιο, όπως αυτό ίσχυε πριν από την έναρξη ισχύος του νόμου αριθ. 4759/2020, τη δέσμευση της περιουσίας των ενδιαφερομένων (βλ., π.χ., τις προαναφερθείσες αποφάσεις *Πιαλόπουλος και λοιποί, Μπέκα-Κουλοχέρη, Ρομπότη και Ρομπότης, Κανελλόπουλος, Παναγιώτης Γκίκας και Γεώργιος Γκίκας, Πεχλιβανίδης και λοιποί, Πιαλόπουλος και λοιποί* (αρ.2), και *Καψίλης και λοιποί*).

67. Υπό τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η αποκατάσταση των δικαιωμάτων των προσφευγουσών, όπως προβλέπουν οι αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας και όπως απαιτούν, εξάλλου, οι διατάξεις του νόμου αριθ. 4759/2020 που τέθηκε σε ισχύ στις 9 Δεκεμβρίου 2020, θα έθετε τις ενδιαφερόμενες σε κατάσταση παρεμφερή με εκείνη στην οποία θα βρίσκονταν εάν δεν είχε παραβιαστεί η Σύμβαση. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης σχετικά ότι δεν υπάρχει τίποτα στη δικογραφία που να υποδεικνύει ότι καταβλήθηκε στις προσφεύγουσες η αποζημίωση για μη εκτέλεση της δικαστικής απόφασης (παράγραφος 20 ανωτέρω), ούτε ότι η προαναφερθείσα νέα νομοθεσία εφαρμόστηκε στην περίπτωση τους.

68. Στο γενικότερο πλαίσιο των υποθέσεων αυτής της κατηγορίας, το Δικαστήριο παρατηρεί με ενδιαφέρον την ευνοϊκή υποδοχή που επιφυλάχθηκε στον εν λόγω νόμο από την Επιτροπή Υπουργών στο

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

τελικό της ψήφισμα της 9ης Μαρτίου 2023, το οποίο εγκρίθηκε κατά την 1459η συνεδρίαση των αντιπροσώπων της (*Μπέκα-Κουλοχέρη κατά Ελλάδα*, αριθ. 38878/03 και τέσσερις άλλες, ψήφισμα CM/ResDH(2023)32), και σημειώνει ότι η Επιτροπή Υπουργών δήλωσε ότι θα συνεχίσει, στο πλαίσιο της ομάδας υποθέσεων *Κανελλόπουλος*, να εξετάζει τα γενικά μέτρα που λαμβάνουν οι αρχές στο θέμα αυτό και να παρακολουθεί την πρακτική που πρόκειται να καθιερωθεί ως αποτέλεσμα των προαναφερθεισών νομοθετικών τροποποιήσεων (CM/Del/Dec(2023) 1459/H46-10, παράγραφοι 28-29 ανωτέρω).

69. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι εθνικές αρχές θα μπορούσαν να προβλέψουν, με σκοπό την εφαρμογή του νόμου του 2020, *ex officio* πρωτοβουλίες ικανές να αποδεσμεύσουν τα ακίνητα που έχουν περιέλθει σε κατάσταση όπως αυτή που καταγγέλλεται από τις προσφεύγουσες στην παρούσα υπόθεση όσον αφορά τα οικόπεδά τους. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης σχετικά με ενδιαφέρον ότι -όπως επισήμανε η Επιτροπή Υπουργών κατά τον χρόνο ολοκλήρωσης της εξέτασής της σε πολλές υποθέσεις της κατηγορίας αυτής (παράγραφος 28 ανωτέρω)-έχουν ληφθεί ατομικά μέτρα τα οποία είχαν ως αποτέλεσμα είτε την άρση των αποφάσεων απαλλοτρίωσης σύμφωνα με εθνικές δικαστικές αποφάσεις προς την κατεύθυνση αυτή, είτε την καταβολή αποζημιώσεων, είτε ακόμη την απόκτηση από τις αρχές των σχετικών ακινήτων. Τέτοια μέτρα μπορούν φυσικά να έχουν προληπτικό χαρακτήρα και να αποτρέπουν παραβάσεις της Σύμβασης σε τυχόν μελλοντικές περιπτώσεις που θα προκύψουν στο πλαίσιο της εφαρμογής του νέου νόμου.

70. Παράλληλα, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο τέτοια μέτρα, συνοδευόμενα από αποζημίωση που ορίζεται, όπως στην προκειμένη περίπτωση, βάσει του χρόνου της καθυστέρησης στην εκτέλεση της εθνικής δικαστικής απόφασης και λαμβάνοντας υπόψη την απουσία αποτελεσματικής προσφυγής στο θέμα αυτό, να μπορούσαν επίσης να ληφθούν στο πλαίσιο ενέργειας που αποσκοπεί στην επίλυση υποθέσεων

που εκκρεμούν ενώπιον των εθνικών αρχών ή ακόμη και ενώπιον του Δικαστηρίου, δοθέντος ότι η ιδιότητα του θύματος μπορεί να αξιολογηθεί ανά πάσα στάδιο της διαδικασίας (για το γενικό ζήτημα της εκτίμησης ατομικής αποζημίωσης στο πλαίσιο της εξέτασης της ιδιότητας του θύματος, βλ. π.χ. *Gäfgen κατά Γερμανίας* [GC], αριθ. 22978/05, παραγ. 115-130, ΕΔΔΑ 2010, και *Scordino κατά Ιταλίας* (αριθ. 1) [GC], αριθ. 36813/97, παραγ.179-216, ΕΔΔΑ 2006-V).

71. Λόγω της διοικητικής πολυπλοκότητας και της οικονομικής φύσης των σχετικών ζητημάτων, το Δικαστήριο δεν μπορεί να είναι πιο σαφές ή να διατάξει όσον αφορά τα μέτρα που μπορεί να λάβει το καθ'ου η προσφυγή Κράτος για να συμμορφωθεί αποτελεσματικά με την παρούσα απόφαση. Δεδομένου του περιθωρίου εκτίμησης που παρέχεται στο καθ'ου η προσφυγή Κράτος, το Δικαστήριο εκτιμά ότι αυτό, με τη συνδρομή της Επιτροπής Υπουργών, είναι σε καλύτερη θέση από το ίδιο για να καθορίσει επακριβώς τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν προκειμένου να τεθεί τέρμα σε αυτή την κατηγορία των υποθέσεων. Εναπόκειται επομένως στην Επιτροπή Υπουργών να εξακριβώσει, βάσει των πληροφοριών που παρέχει το καθ'ου η προσφυγή Κράτος, ότι έχουν ληφθεί τα μέτρα που θα διασφαλίσουν την συμμόρφωση των εθνικών αρχών με τις απαιτήσεις της Σύμβασης (βλ. *Verein Klimaseniorinnen Schweiz και λοιποί*, ό.π., παραγ.657).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κρίνει* την προσφυγή παραδεκτή,
2. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παραγ.1 της Σύμβασης,
3. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1,
4. *Κρίνει*
 - α) ότι το καθ'ου η προσφυγή Κράτος οφείλει να καταβάλει, εντός τριών μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση καθίσταται οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:

Μοναδικός σειριακός αριθμός: x4-ltIsGj4gH_Yrc_-xnBw

i. 10.000 ευρώ (δέκα χιλιάδες ευρώ) σε καθεμία εκ των προσφευγουσών, συν όποιο ποσό τυχόν οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού, για ηθική βλάβη,

ii. 1.500 ευρώ (χίλια πεντακόσια ευρώ) από κοινού στις προσφεύγουσες, συν όποιο ποσό τυχόν οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού, για έξοδα και δικαστική δαπάνη,

β) από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή τους, τα ποσά αυτά επιβαρύνονται με απλό τόκο με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που ισχύει κατά την περίοδο αυτή, προσανξημένο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες,

5. *Απορρίπτει*, κατά τα λοιπά, το αίτημα για δίκαιη ικανοποίηση.

Έγινε στα γαλλικά και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 8 Οκτωβρίου 2024, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 παραγ.2 και 3 του Κανονισμού.

(υπογραφή)
Milan Blaško
Γραμματέας

(υπογραφή)
Pere Pastor Vilanova
Πρόεδρος

Έγγραφο προς μετάφραση: 18 σελίδες
Μετάφραση: 27 σελίδες

Επίσημη μετάφραση εκ του πρωτοτύπου σε γαλλική γλώσσα.
Η πιστοποιημένη μεταφράστρια του Υπ.Εξωτερικών της Ελληνικής Δημοκρατίας (Α.Μ.105).
Αθήνα, 20/01/2025

